

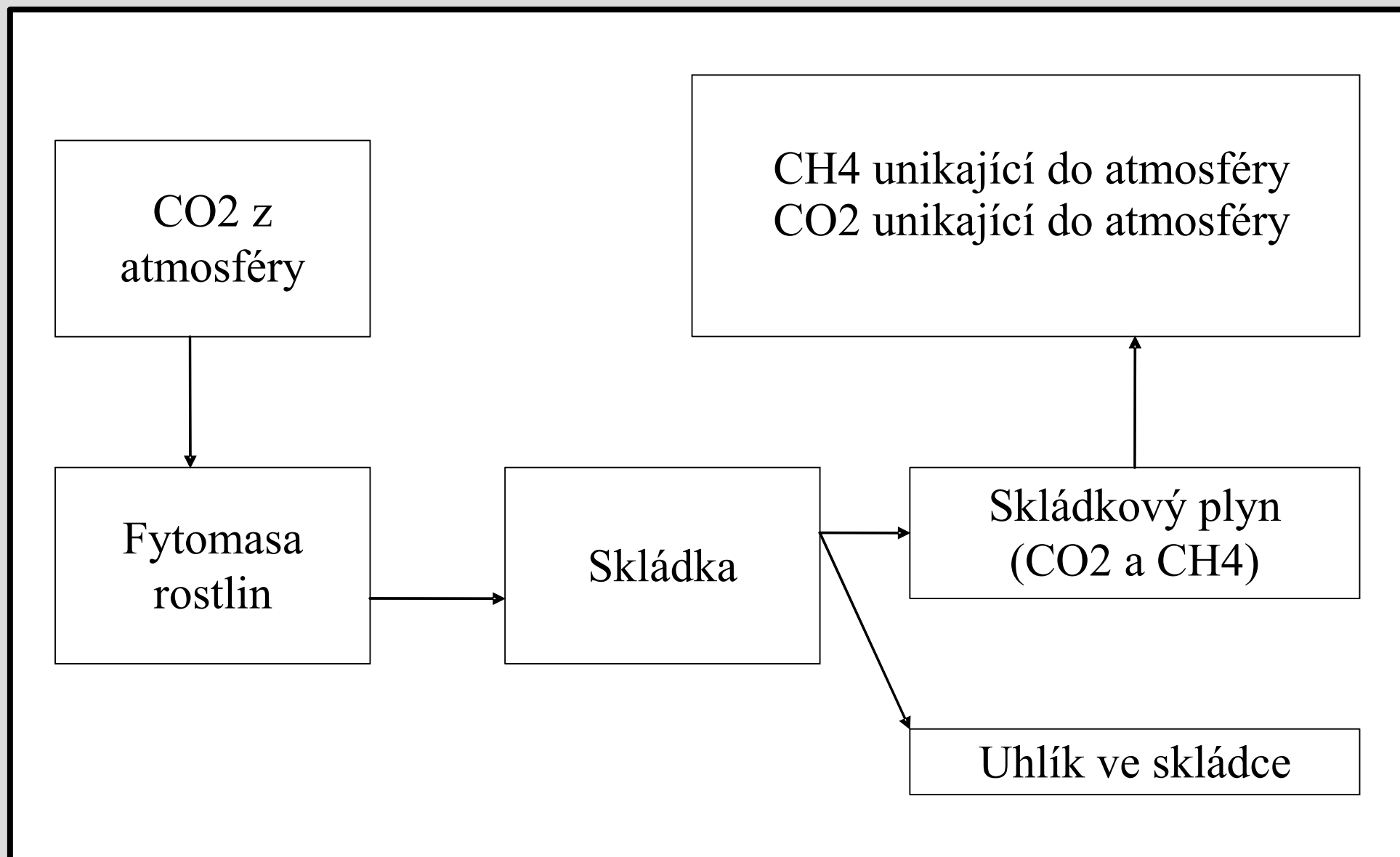
Komunální bioplynové stanice – technologie

**Školení obcí s rozšířenou působností
Pardubického kraje
25. října, 2007 – Hrádek**

Antonín Slejška
Výzkumný ústav rostlinné výroby

www.biom.cz

Tok uhlíku při skládkování

Směrnice Rady 1999/31/EC o skládkách odpadů

- **Snížit tvorbu metanu ze skládek** pro zmírnění globálního oteplování v důsledku tzv. skleníkového efektu.
- Podpořit oddělený sběr, třídění a recyklaci organických odpadů.
- Členské státy jsou povinny vypracovat **národní strategii pro snižování množství biologicky rozložitelného odpadu putujícího na skládky**. Tato strategie bude k dosažení plánovaných cílů obsahovat opatření jako je recyklace, kompostování, výroba bioplynu nebo materiálové a energetické využití.
- Tato strategie zajistí (pro podmínky České republiky) do r. 2010 snížení množství biologicky rozložitelného odpadu putujícího na skládky na **75% celkové hmotnosti r. 1995**, do r. 2013 na **50% celkového množství r. 1995** a do r. 2020 na **35% celkového množství r. 1995**.

6. akční program pro životní prostředí

- snížit množství odpadů určených ke konečnému zneškodnění o zhruba **20% od současnosti do r. 2010 a asi o 50% od současnosti do r. 2050 ve vztahu k údajům z r. 2000**

Pro odpady, jež budou nadále produkovány, je třeba vytvořit stav, kdy:

- odpady nejsou nebezpečné nebo přinejmenším představují pouze velmi nízké riziko pro životní prostředí a zdraví,
- většina odpadů se vrací do hospodářského cyklu, zejména recyklací, nebo do životního prostředí v užitečné (např. kompost) nebo neškodné formě,
- objem odpadů určených ke konečné likvidaci je snížen na naprosté minimum a tyto odpady jsou zničeny nebo zneškodněny bezpečným způsobem,
- odpady jsou zpracovávány na místě co možná nejbližším místu, kde jsou produkovány.

Plán odpadového hospodářství ČR

POH ČR stanovuje ve své závazné části:

"V zájmu dosažení cíle snížit maximální množství biologicky rozložitelných komunálních odpadů ukládaných na skládky tak, aby podíl této složky činil v roce **2010 nejvíce 75%** hmotnostních, v roce **2013 nejvíce 50%** hmotnostních a výhledově v roce **2020 nejvíce 35%** hmotnostních z celkového množství vzniklého v roce **1995.**"

3.6. Podíl recyklovaných odpadů:

V zájmu dosažení cíle zvýšit využívání odpadů s upřednostněním recyklace na **55 %** všech vznikajících odpadů do roku 2012 a zvýšit **materiálové využití komunálních odpadů na 50% do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000.**

Kyótský protokol

- Silnou motivací k používání organických hnojiv je snaha zachytit organický uhlík v půdě a tak snížit obsah oxidu uhličitého v atmosféře, což je označováno jako sekvestrace).
- Půda celé zeměkoule zachytí každým rokem 2 gigatuny uhlíku. Tento údaj lze porovnat s 8 gigatunami antropogenního uhlíku ročně emitovaného do atmosféry. To naznačuje, že půdní organická hmota může hrát dominantní roli ve zmírňování klimatických změn. Názorným příkladem této důležitosti je, že **zvýšením obsahu organické hmoty o 0,15% v orné půdě na území Itálie by bylo fixováno stejné množství uhlíku v půdě a půdní biomase jako je vypouštěno ročně do atmosféry používáním fosilních paliv** (Favoino 2003).

Nařízení 1774/2002 (ES) o vedlejších živočišných produktech

Materiály 1. kategorie musí být zlikvidovány a žádné recyklační technologie nejsou povoleny. Pro některé materiály 2. kategorie již přichází v úvahu anaerobní digesce a kompostování, které jsou možné i pro všechny materiály 3. kategorie.

Kompostárny a **bioplynové stanice musí splňovat** zejména následující požadavky:

- při kompostování či anaerobní digesci je nezbytné odpad **nadrtit** na částice s maximálním rozměrem **12 mm**,
- odpad musí projít teplotou **70°C** po dobu **60 minut**,
- **teplota musí být** průběžně **zaznamenávána** a záznamy musí být archivovány pro případ kontroly,
- kompost či **vyhnilý kal musí být analyzován** mimo jiné i na patogenní organismy.

Další legislativa

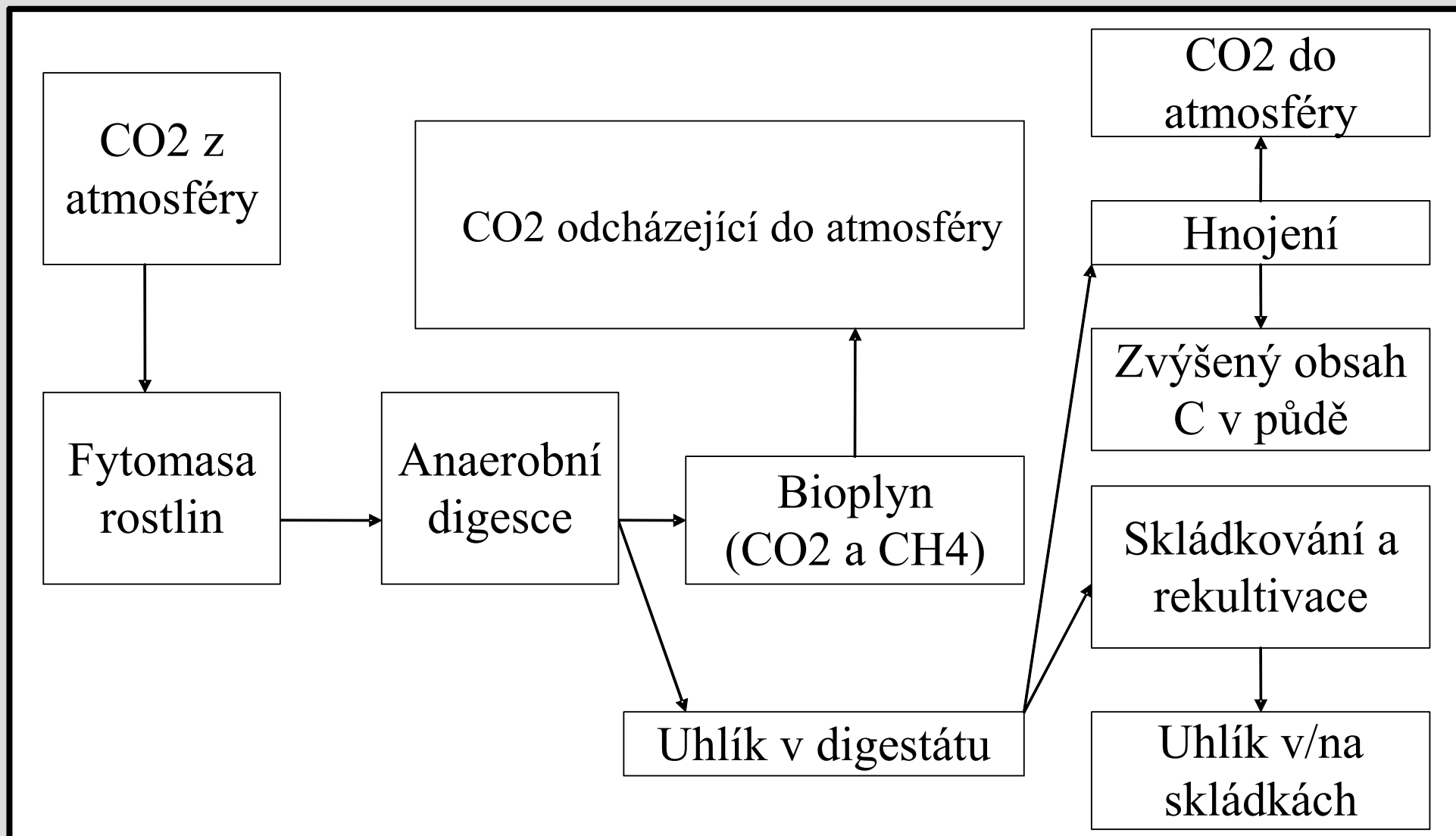
- Zákon o odpadech
- Zákon o OZE

Metody pro snížení produkce metanu ze skládek

- Odklonění biologicky rozložitelných odpadů ze skládek
  - kompostování BRO,
  - anaerobní digesce BRO,
  - bio-mechanická předúprava zbytkového odpadu,
  - spalování zbytkového odpadu,
  - recyklace papíru a lepenky.
- Sběr a spalování skládkového plynu.
- Zdokonalená oxidace skládkového plynu ve vrchních vrstvách skládky.

Tok uhlíku při anaerobní digesci

Komunální biologicky rozložitelné odpady

(ISOH 2001, RP BRO 2003)

20 - Odpady komunální a jim podobné odpady ze živností, z úřadů a z průmyslu, včetně odděleně sbíraných složek těchto odpadů

	množství (t)	BRO (t)
20010100 Papír a/nebo lepenka	230 969	230 969
20010700 Dřevo	14 271	14 271
20010800 Organický, kompostovatelný kuchyňský odpad (včetně olejů na smažení a kuchyňského odpadu z jídelen a restaurací)	57 614	57 614
20011000 Oděv	3353	2 515
20011100 Textilní materiál	2 916	2 187
20010000 Odpad získaný odděleným sběrem	309 123	307 556
20020100 Kompostovatelný odpad	96 572	96 572
20020300 Ostatní nekompostovatelný odpad	93 863	18 773
20020000 Odpady z údržby zeleně v zahradách a parcích (včetně hřbitovů)	190 435	115 345
20030100 Směsný komunální odpad	2 478 365	991 346
20030200 Odpad z tržišť	14 576	11 661
20030400 Kal ze septiků a/nebo žump, odpad z chemických toalet	550 688	440 550
20030000 Ostatní odpad z obcí	3 043 629	1 443 557
Úhrnné množství odpadů v přehledu:	3 543 188	1 866 458

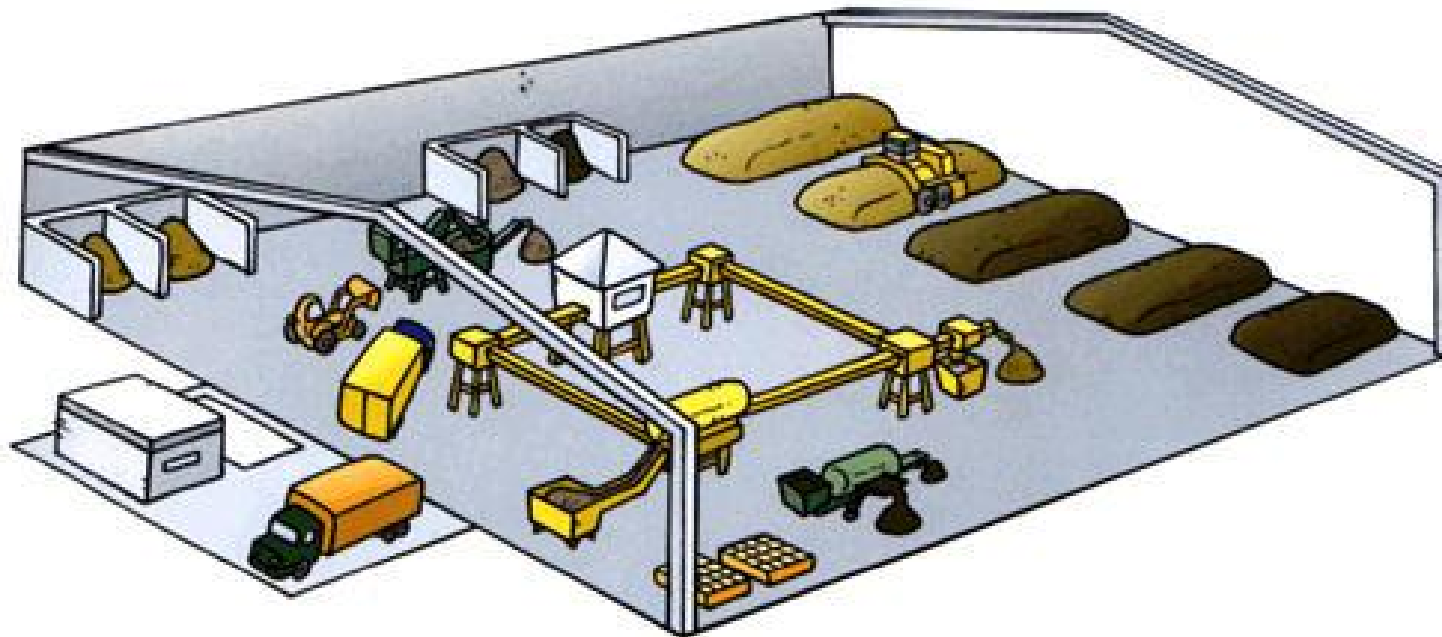
Rozdělení systémů sběru komunálních bioodpadů

- Dle sbíraného bioodpadu
  - zahradní + kuchyňský odpad
  - zahradní odpad
  - kuchyňský odpad
- Dle vzdálenosti od domovních dveří
  - sběrné dvory
  - donáškové systémy
  - sběr na prahu

Rozdělení systémů sběru komunálních bioodpadů

- Dle frekvence svozu
  - intenzivní (>1 x týdně)
  - standardní (1-2x za 14 dní)
  - extenzivní (<1 x za 14 dní)
- Dle sběrného prostředku
  - sběrné nádoby
  - pytlové systémy
  - kontejnery
  - kbelíky
  - mobilní sběr

Kompostárna komunálního bioodpadu v Baix Camp (Botarell, Španělsko – kapacita 30 tis. t ročně)

Sběrné nádoby pro domácnost

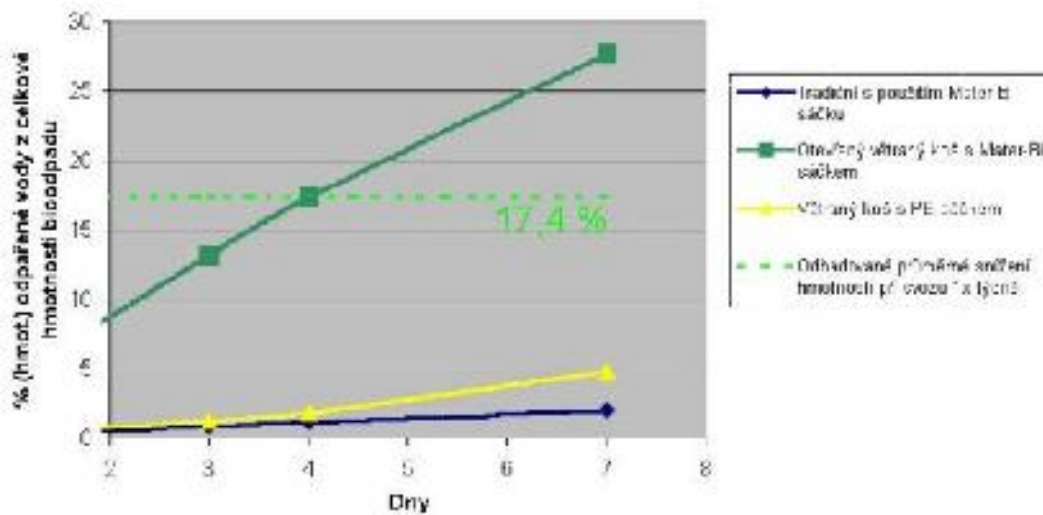
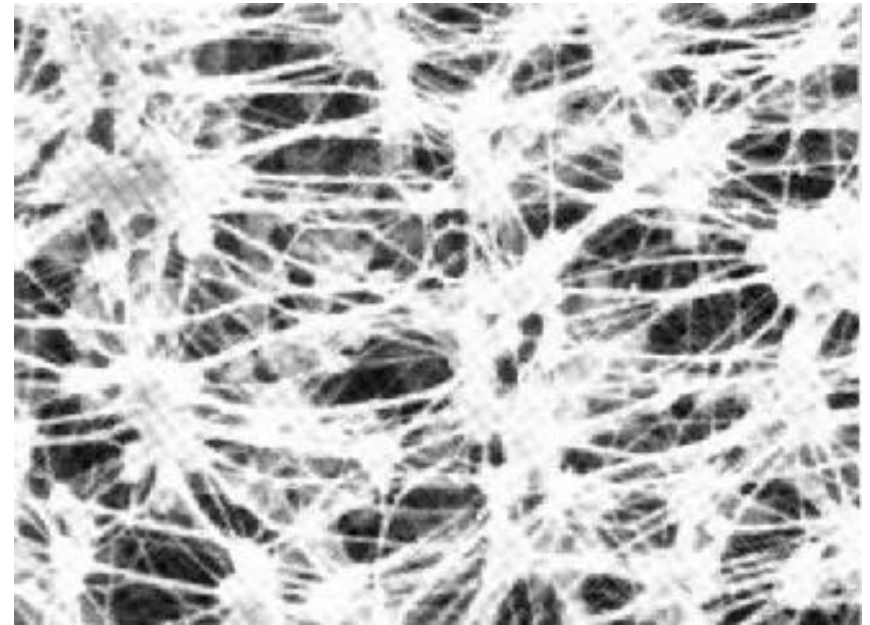
Pytlík z
recyklovaného
papíru pro sběr
biologických
odpadů

Filtr je důležitou
součástí kvalitních
nádob na bioodpad

Snížení vlhkosti bioodpadu

Snížení množství bioodpadů? Nechte vodu doma!

Sběr kuchyňských odpadů od prahu

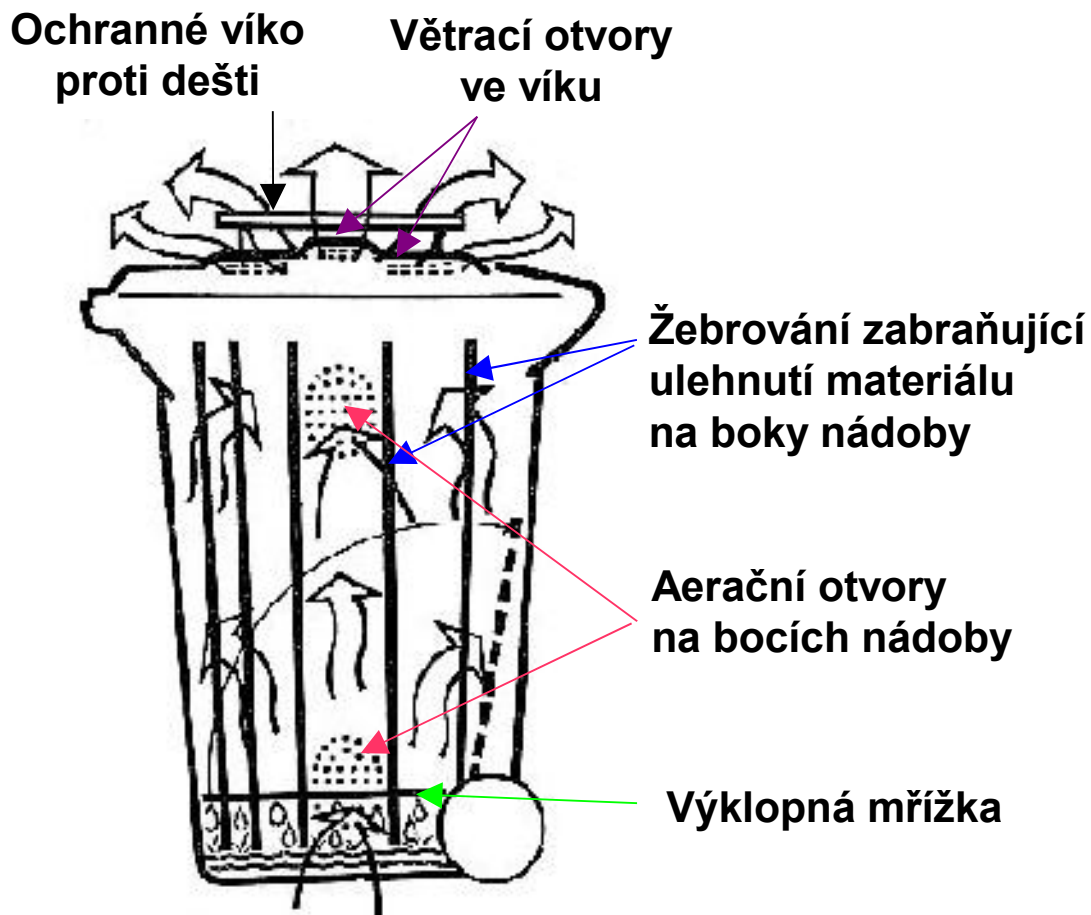

Funkce sběrných nádob

- Oddělení BRKO od zbytkového odpadu
- Zvýšení hygieny sběru odpadů
- Prodloužení intervalu svozu
- Nastartování aerobní fermentace
- Usnadnění manipulace

**Kompostainer
od firmy
SSI Schäffer**

Plzeň

Nová Paka

Pezinok

Rýmařov

Altpapier

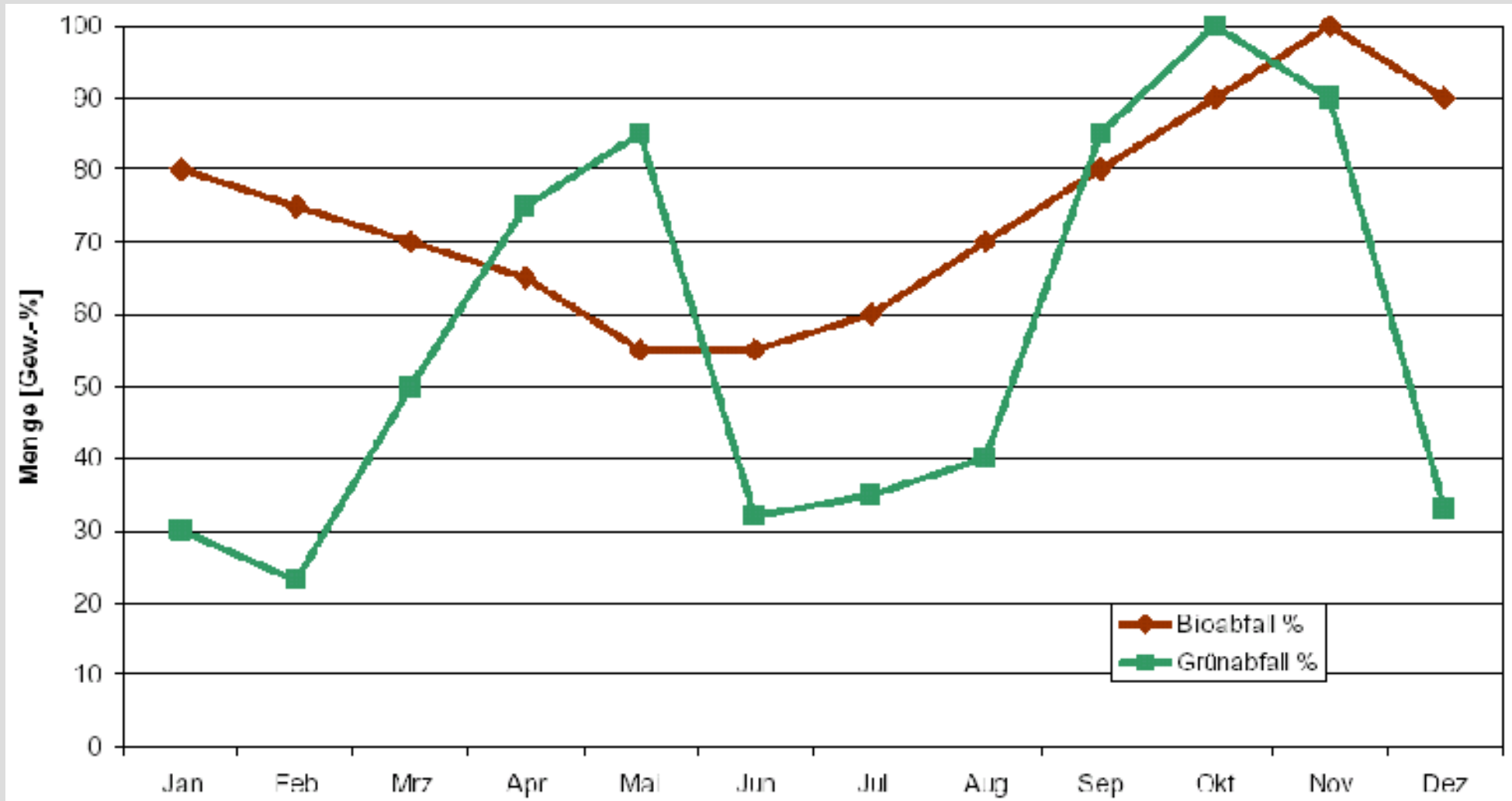
Rhöndorf

Bystřice nad Pernštejnem

Příklad množství vznikajících zelených odpadů a bioodpadu

Využití biodegradabilních odpadů

- Recyklace do půdy
  - Kompostování
  - Výroba pěstebních substrátů a mulčů
  - Přímá aplikace do půdy
- Využití pro krmné účely
- Energetické využití
  - **Anaerobní digesce (bioplyn)**
  - Výroba tekutých biopaliv (etanol, vodík, esterifikace)
  - Výroba tuhých biopaliv pro
    - spalování
    - zplynování
    - výrobu vodíku
- Průmyslové využití
  - Stavební a izolační hmoty
  - Celulóza
  - Lignin a hemicelulózy
  - Plošné kompozitní materiály

Produkce bioplynu v České republice v r. 2006 podle Eurostatu

Zdroj bioplynu	Počet zařízení	Produkce m³
Komunální ČOV	96	54 821 378
Průmyslové ČOV	12	2 589 790
Bioplynové stanice*	14	14 565 391
Skládky odpadů	50	50 925 026
CELKEM	172	122 901 585

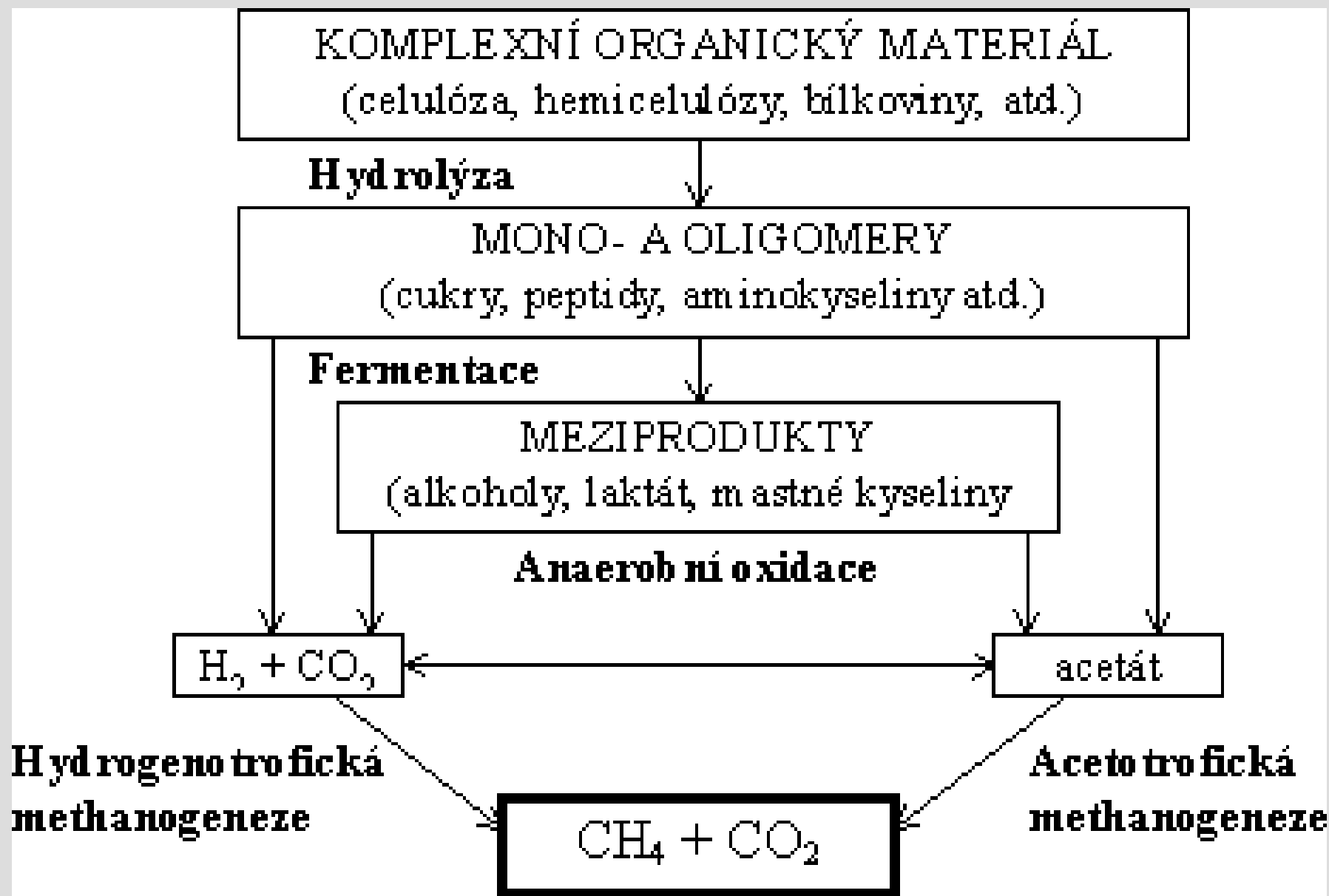
* nejsou uvedeny nové BS, které neprošly zkušebním provozem, a bioplynové stanice, které jsou vedeny jako zařízení k čištění odpadních vod

Principy anaerobní digesce

- Mikrobiální přeměna organických látek bez přístupu kyslíku
- V přírodě nastává obvykle pod vodní hladinou, na zavodněných rýžových polích, v trávicím traktu živočichů, v tělese skládky s BRO, i v přemokřených kompostech
- Původcem jsou methanogenní bakterie, které navazují na metabolické dráhy jiných mikrob. společenstev

(Habart, 2007)

Čtyřfázový model anaerobní konverze

Anaerobní digesce – podmínky

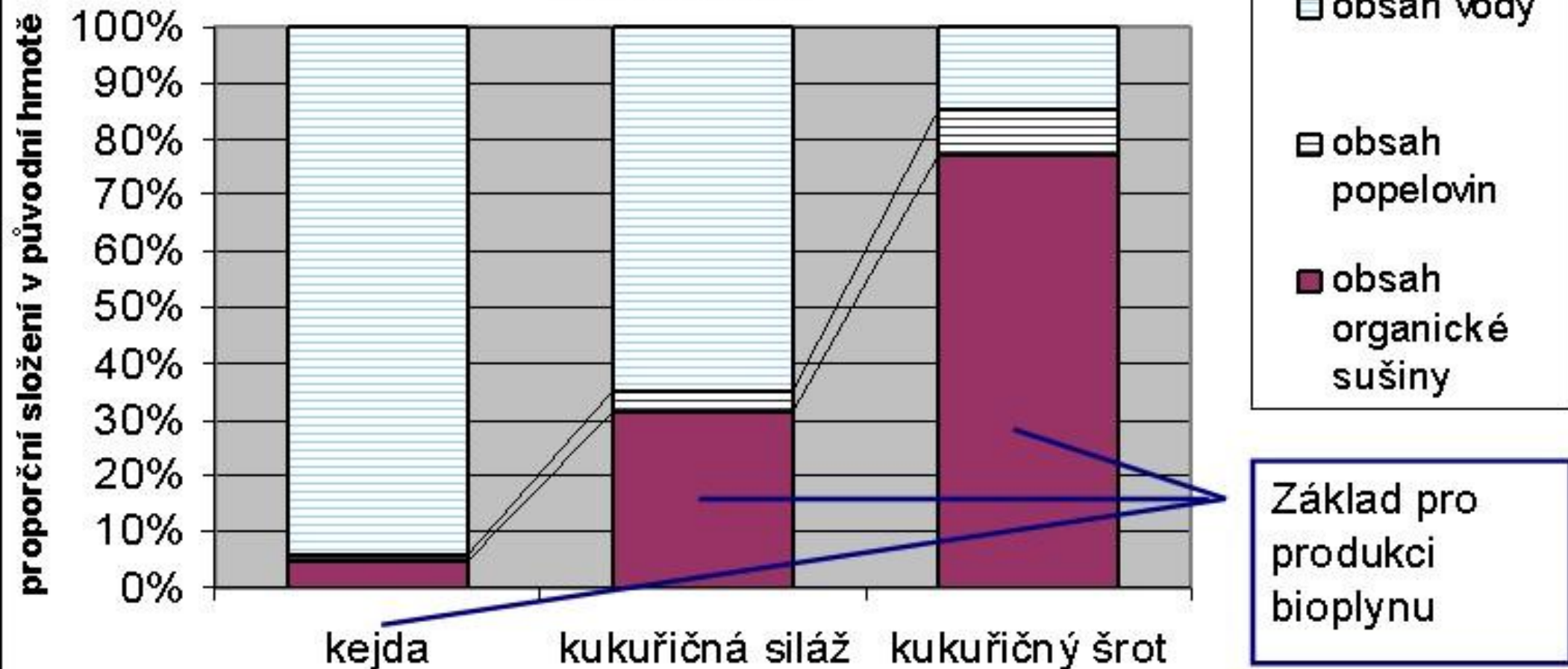
- **Materiály**
  - **Vlhkost** materiálu nad **45%**
  - **C / N** surovinové skladby pod **20 - 30 / 1** (Meynell 1976)
  - **C / P** surovinové skladby kolem **200 / 1** (Bardiya a Gaur 1997)
- **Proces**
  - Mezofilní 35°C, termofilní 55°C
  - Hydrolýza a acidogeneze: **pH 6-6,5** (Massey, Pohland, 1978)
  - Acetogeneze a methanogeneze: **pH 7-7,5** (Massey, Pohland, 1978); striktně anaerobní podmínky, pomalý růst a množení mikroorganismů, nižší odolnost vůči stresům
- **Výsledný produkt**
  - Bioplyn (55-70% CH₄, 27-44% CO₂, 1-3% H₂, 0,1-1% H₂S atd. (Jonáš et al. 1988))
  - Kompost

Maximální možná výtěž metanu na tunu materiálu

Odpad	Výtěž metanu m ³ /tunu materiálu
Hovězí kejda	25
Kejda prasat	36
Syrovátka	55
Mláto	75
Zelený odpad	110
Biodad	120
Kuchyňské odpady	220
Tuk z jatek	400
Fritovací tuk	600

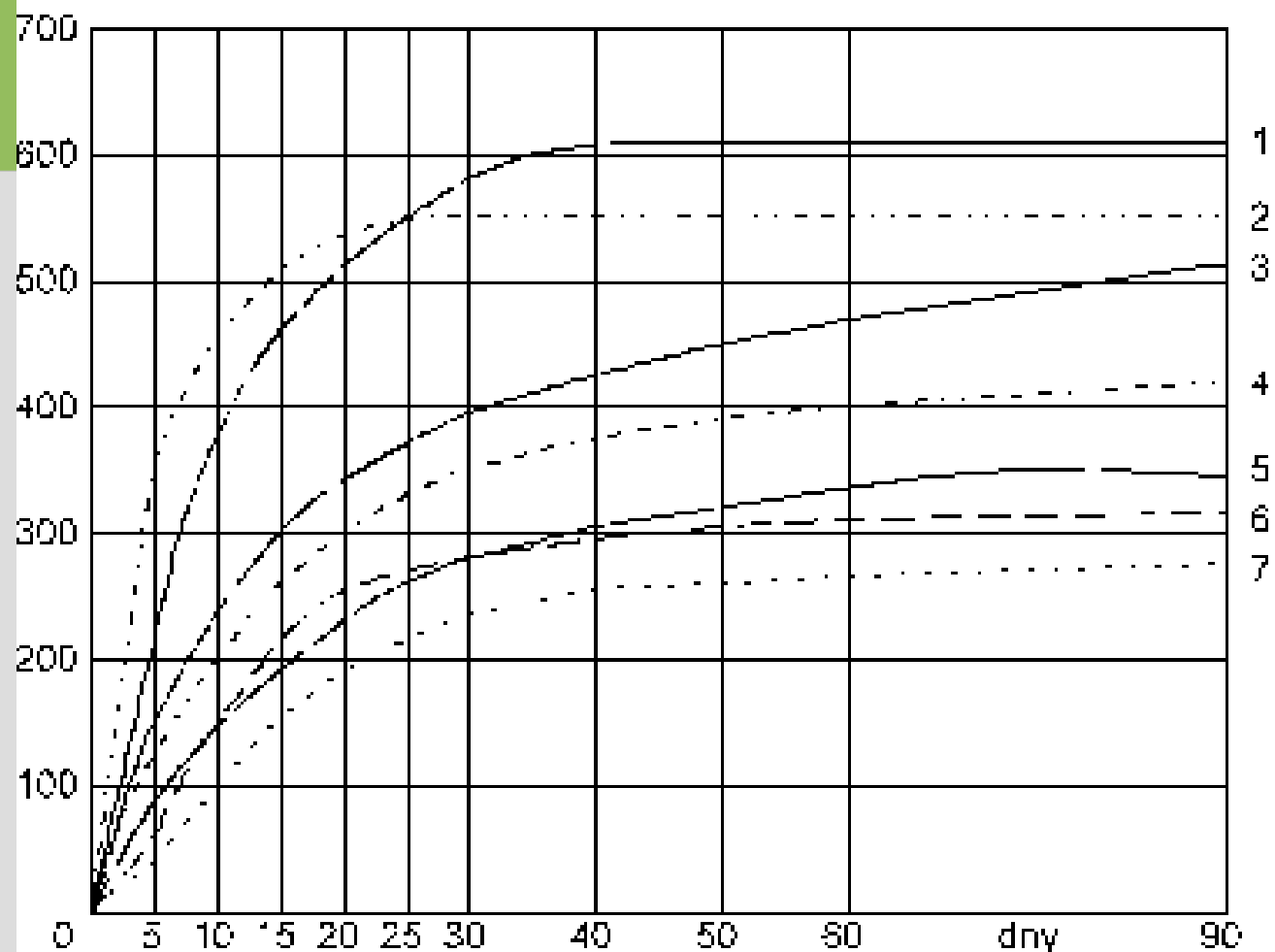
Obsahy spalitelných látek

Schéma obsahu spalitelných látek ve vybraných materiálech

I metanu / kg organických látek

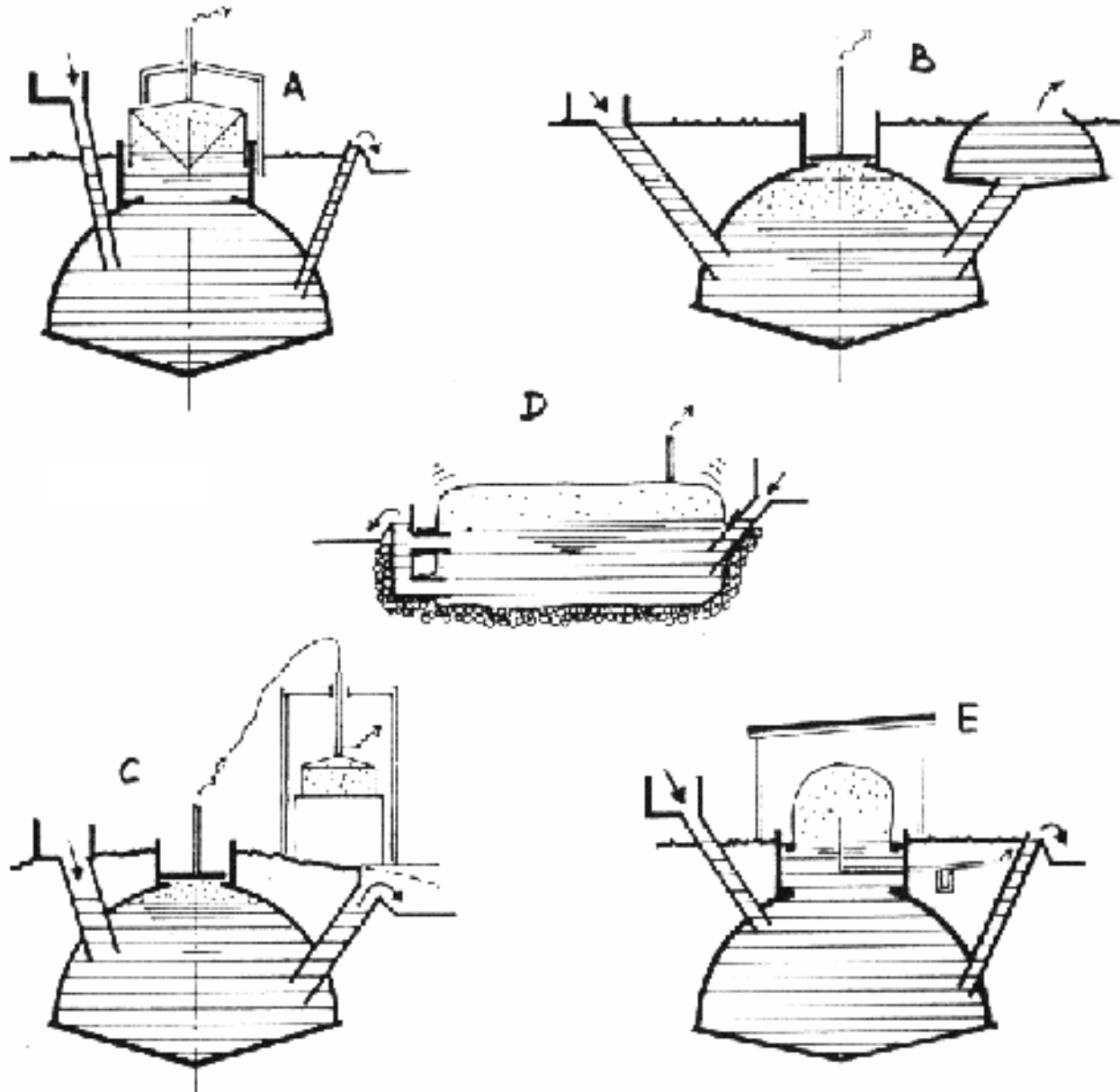
- 1 čistírenský kal
- 2 tráva
- 3 jateční odpad
- 4 prasečí kejda
- 5 žitná sláma
- 6 komunální bioodpad
- 7 hovězí exkrementy

**Kumulativní produkce
bioplynu u různých substrátů
při teplotě 32°C**

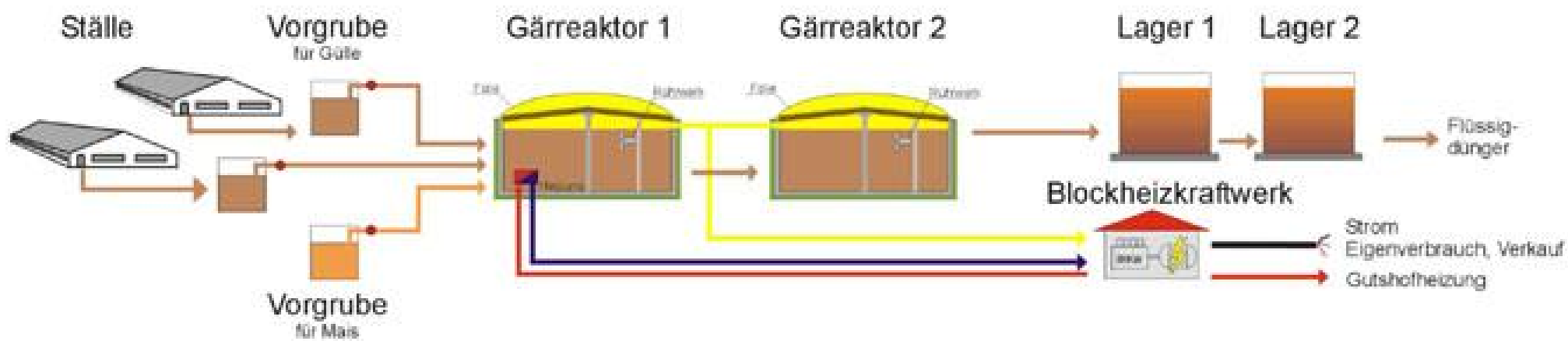
Mitterleitner (1994)

Jednoduché reaktory – mokré procesy

"A" s interním plovoucím plynoje-
mem,
"B" s interním plynoje-
mem v klenbě reak-
toru,
"C" s externím
plovoucím plynoje-
mem,
"D" kanálový s interním
balonovým plynoje-
mem,
"E" s interním
balonovým plynoje-
mem a stínícím za-
střešením.

Zemědělské reaktory – mokré procesy

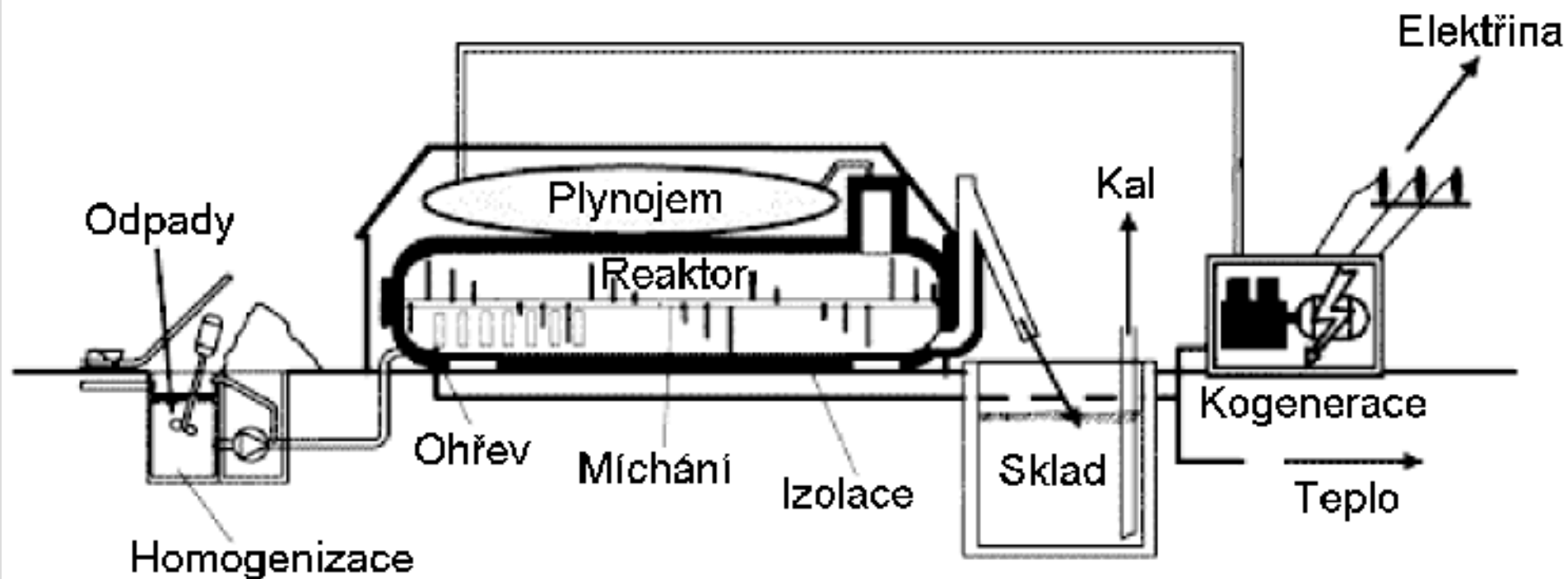

**Karlshof
u Mnichova**

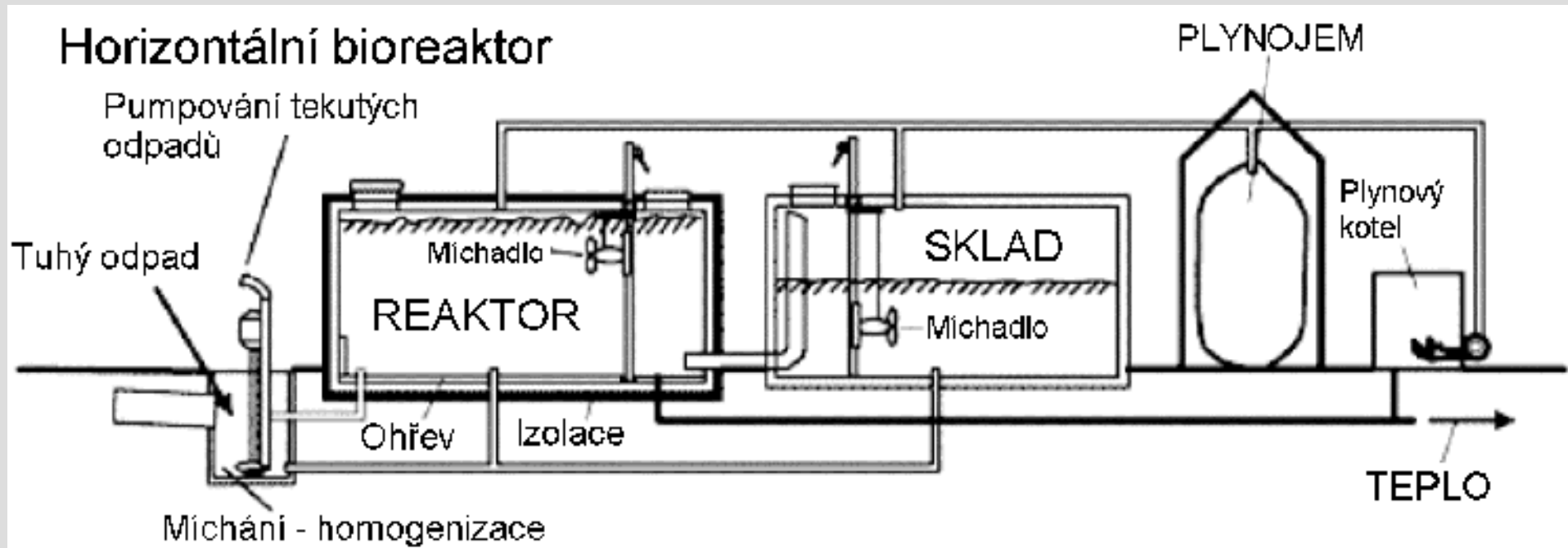

Typy zemědělských reaktorů

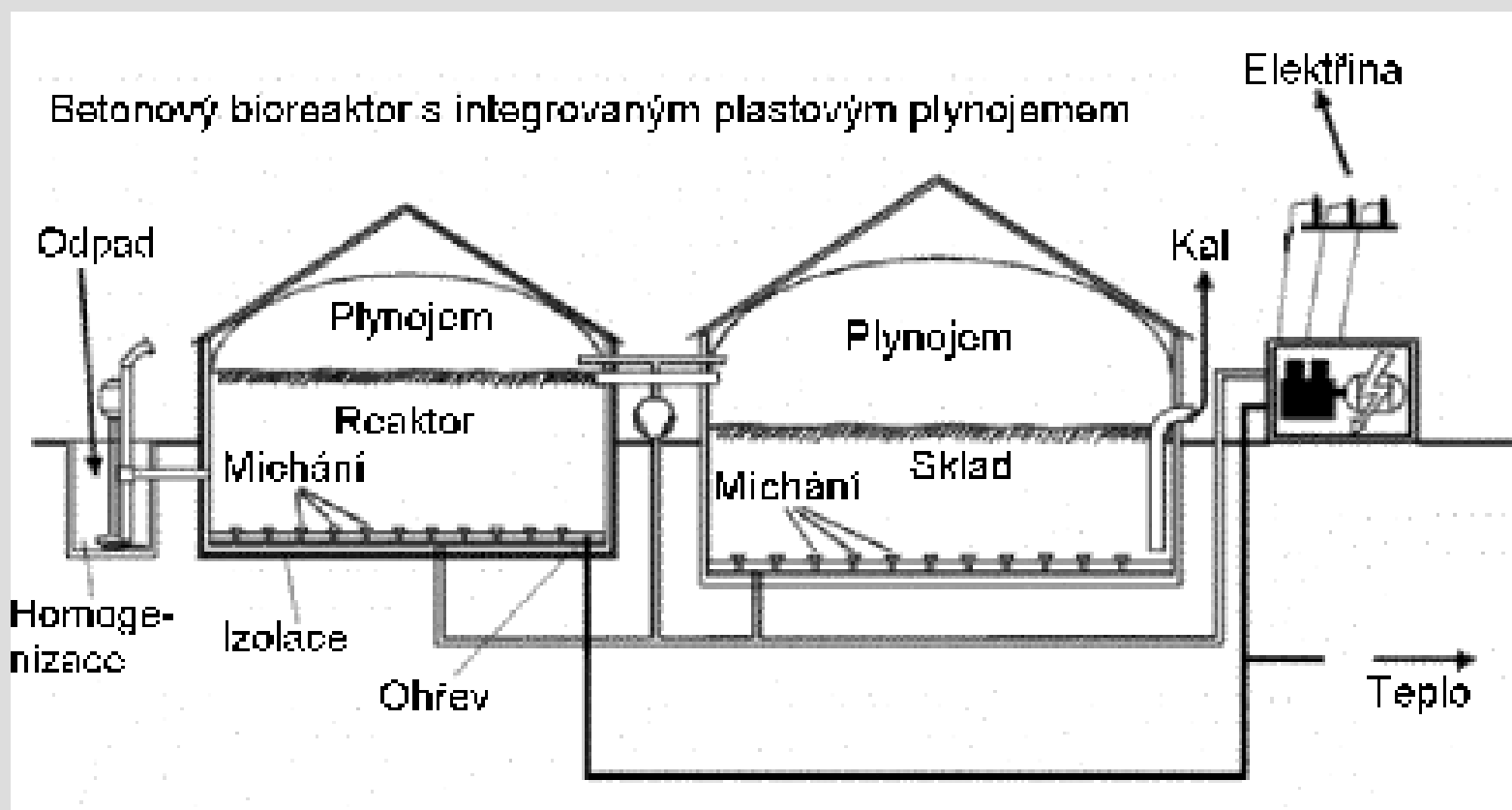
Kovový bioreaktor s odděleným balonovým plynojemem

Typy zemědělských reaktorů

Typy zemědělských reaktorů

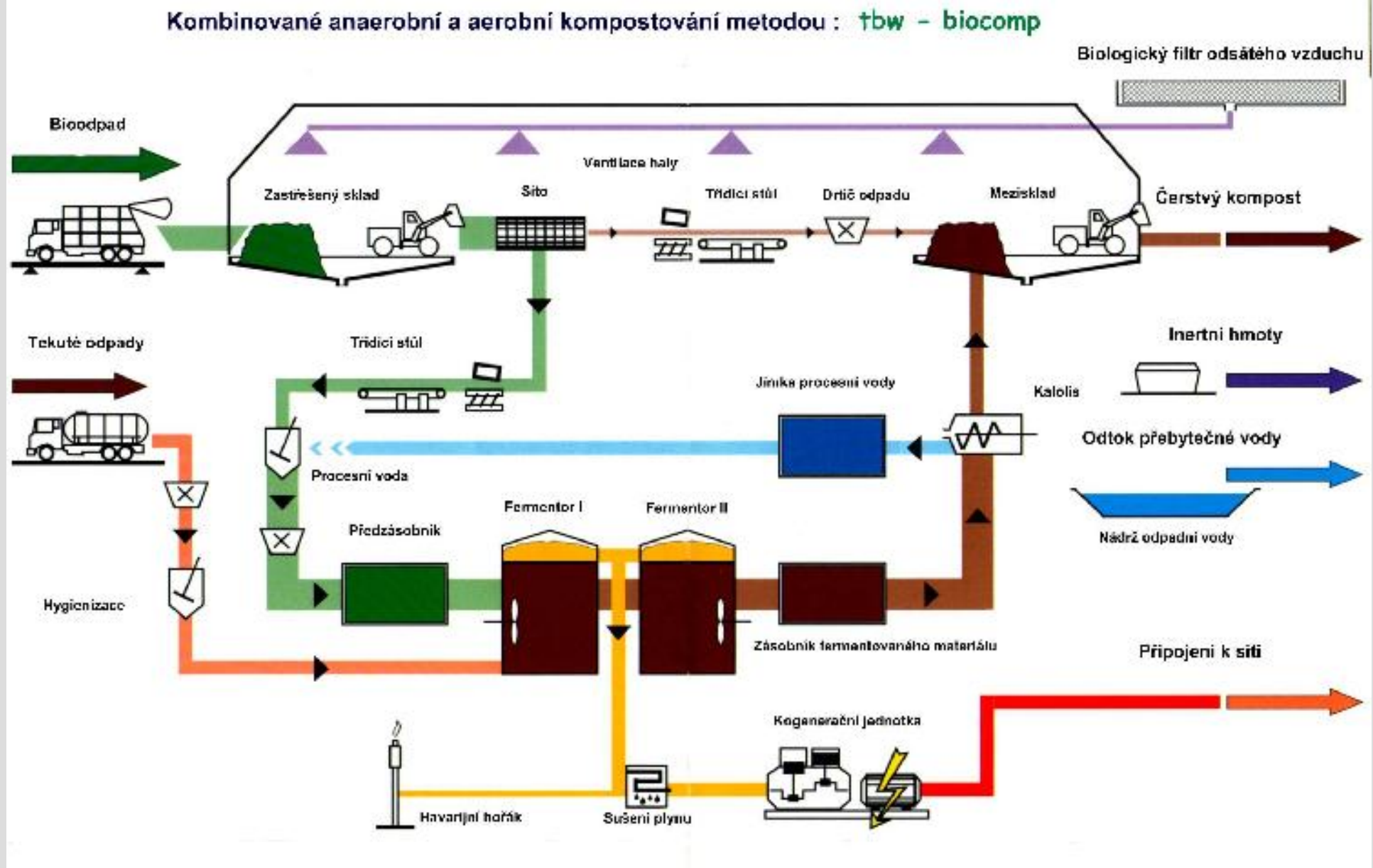
Duttenberg v Horních Rakousech

1 ha = 1 kW inst. el. výkonu

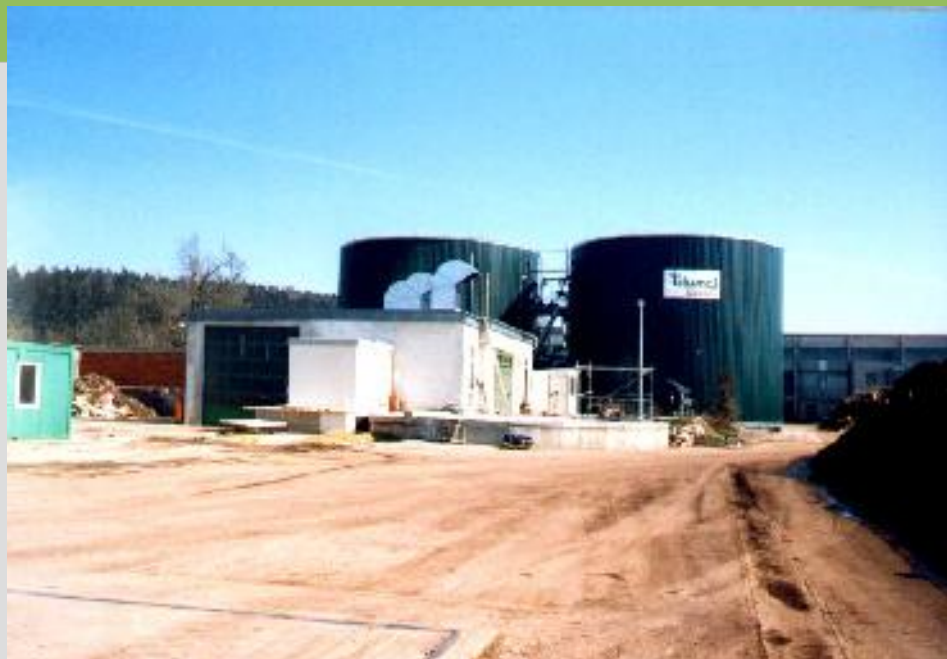

Teugn - schéma

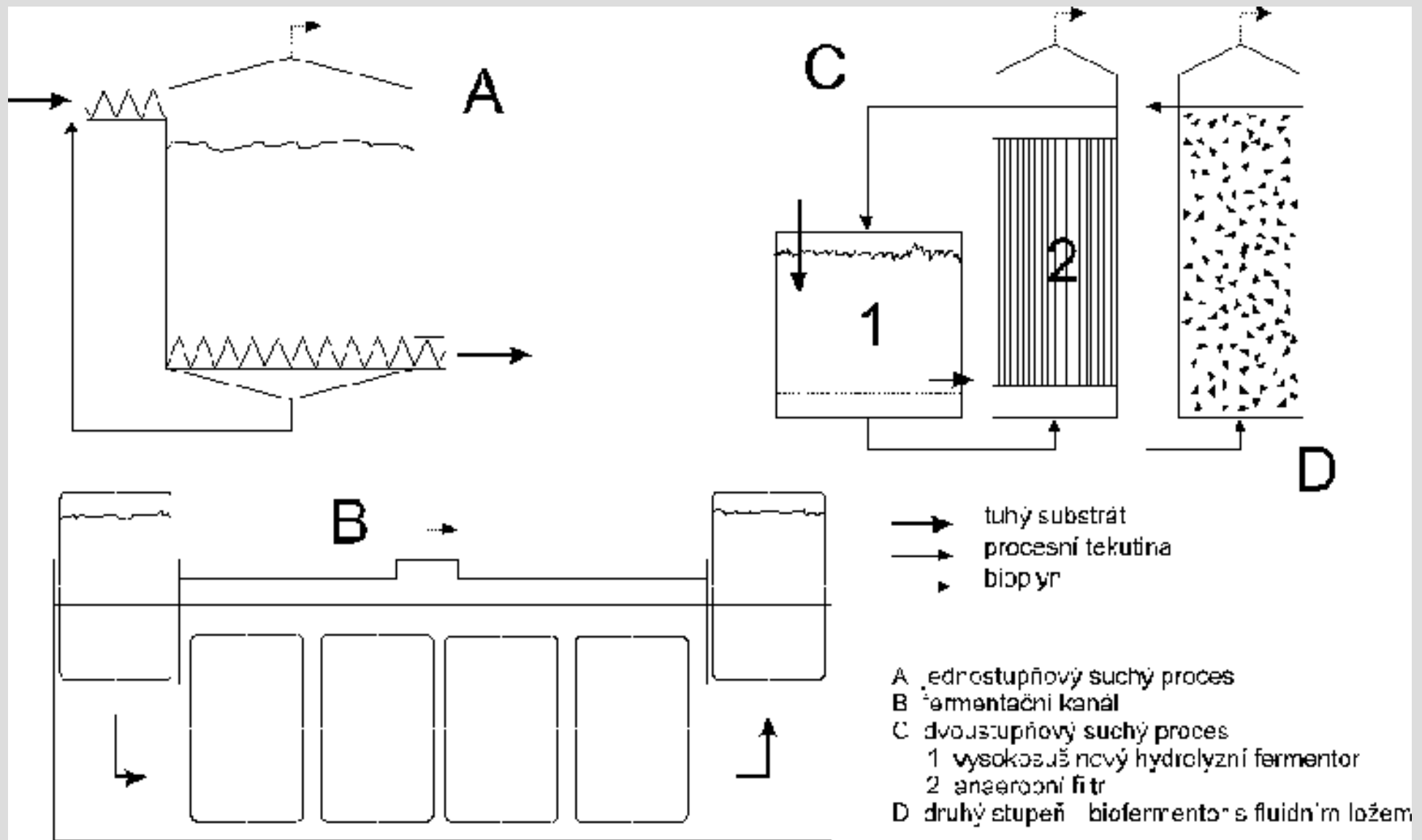

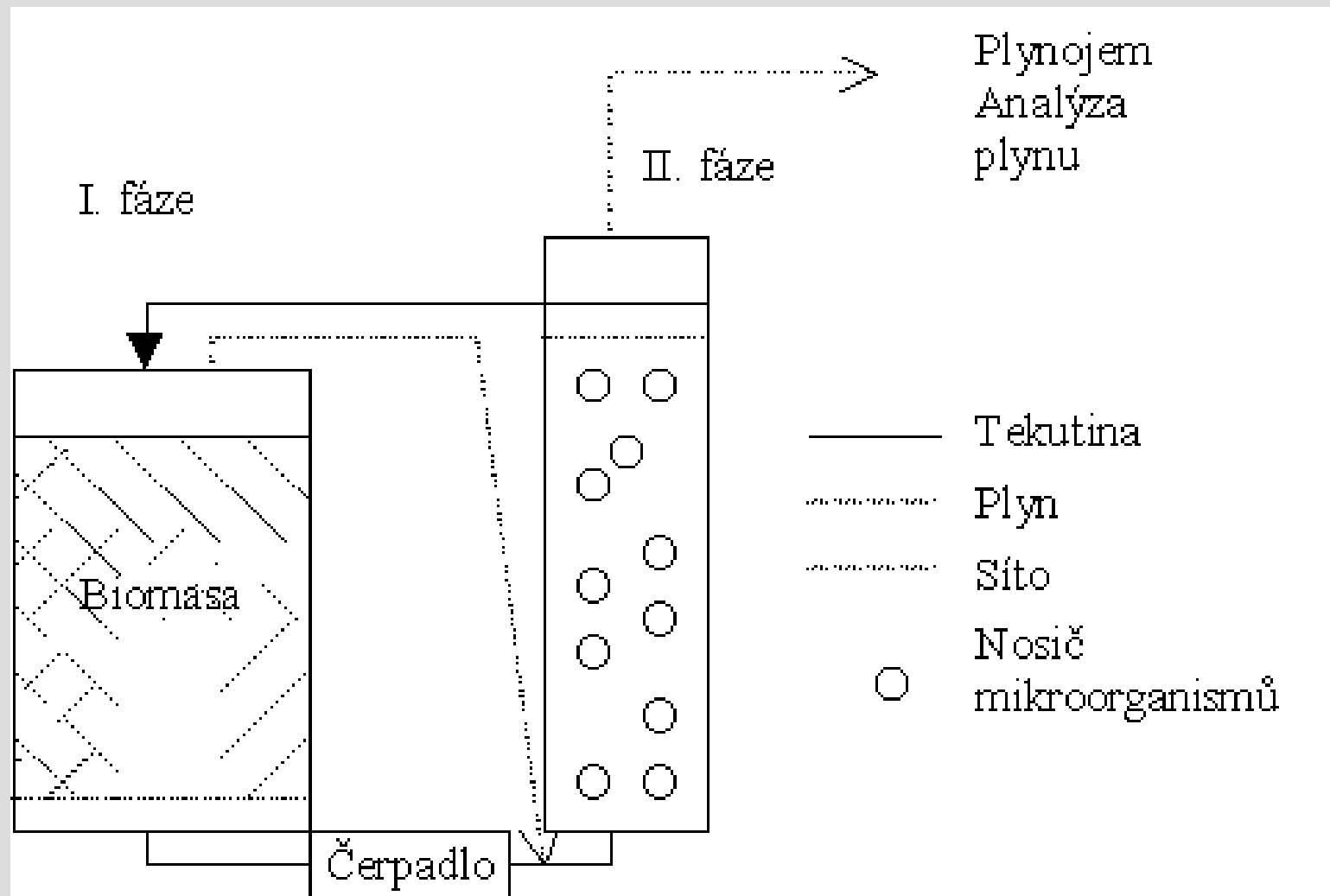
Teugn - fotografie

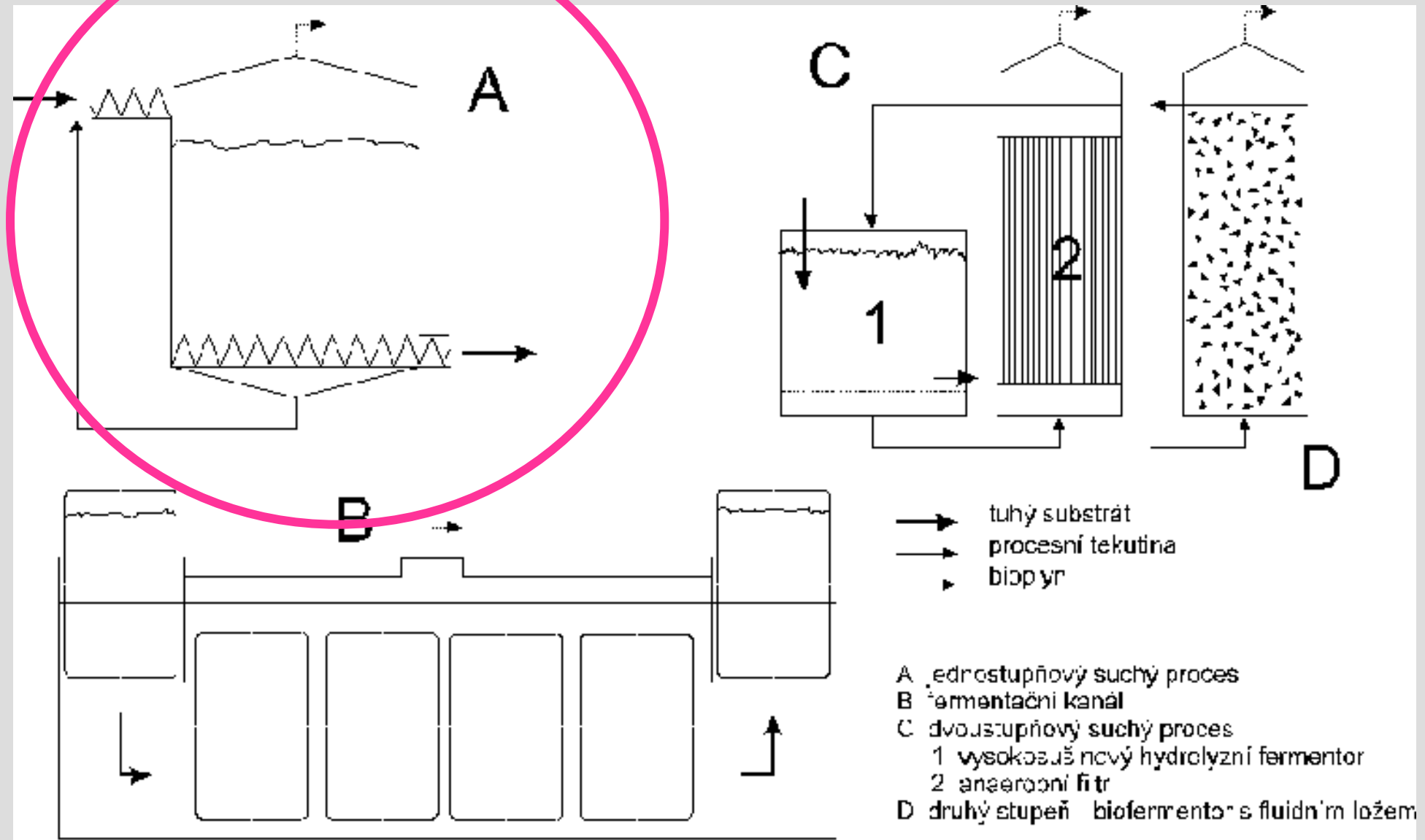
Suché procesy

Dvoustupňové procesy

Suché procesy

Salzburg, fermentor DRANCO

ANLIEFERUNG

BIOABFALLAUFBEREITUNG

BIOREAKTOR

Zur Gasverwertung

Abluft zum Biofilter

Wasserdampf

Abwasser

Abluft

Luft

NACHROTTEHALLE

TUNNELKOMPOSTIERUNG

STREUWALZENMISCHER

Využívání odděleně sbíraného komunálního biologického odpadu

Využívání bioplynu a skládkového plynu

GASSPEICHER

VERDICHTER

GASMOTOREN

Deponiegas

Biogas

Wasserdampf

Heizung

Betriebliches Stromnetz

ENTSCHWEFLER

DAMPFKESSEL

ANLIEFERUNG

INTENSIVROTTEHALLE

Absaugung

Saugbelüftung

Abwasser zur Kläranlage

ROTTENTROMMEL

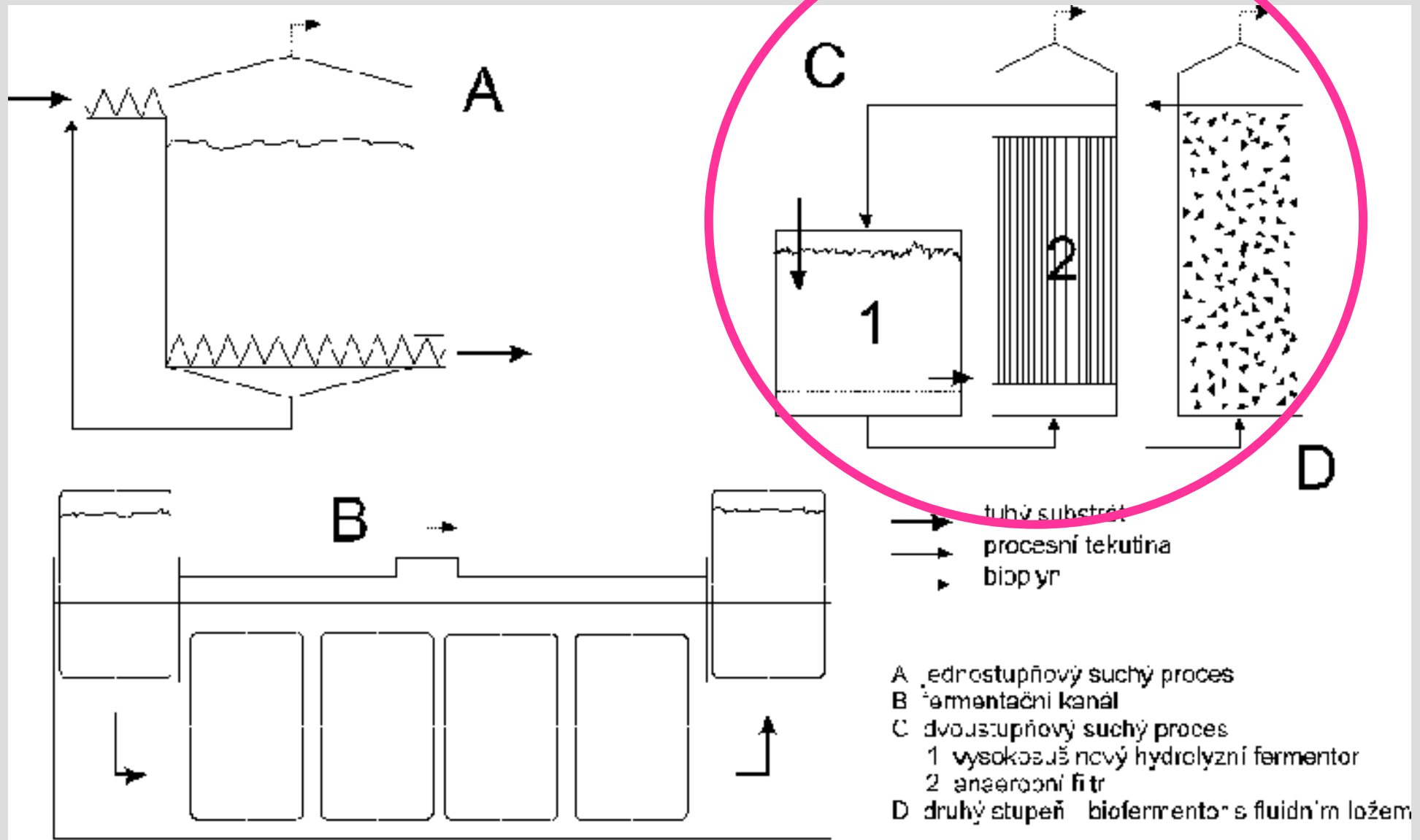
Mechanicko-biologická úprava zbytkového odpadu

Salzburg, fermentor DRANCO

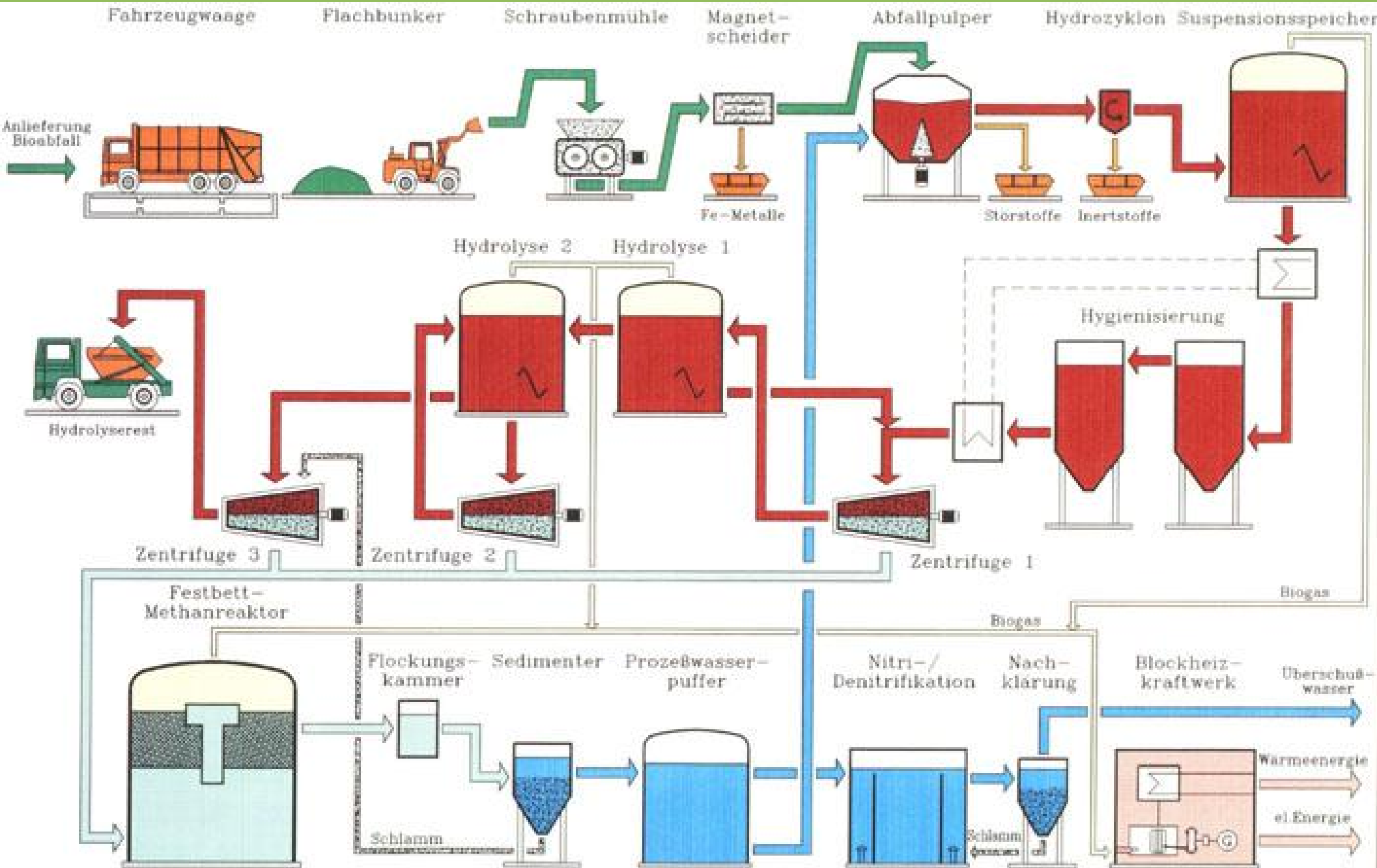

Foto:
TS Zlín

Suché procesy

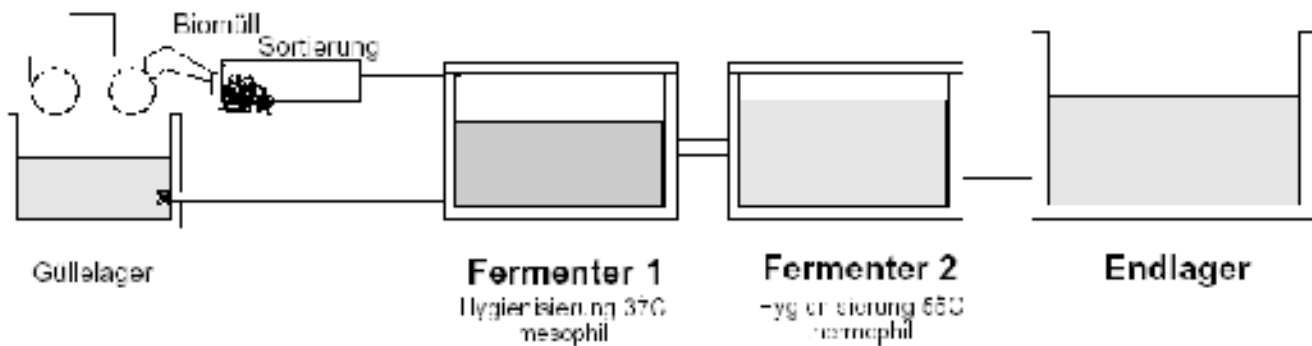
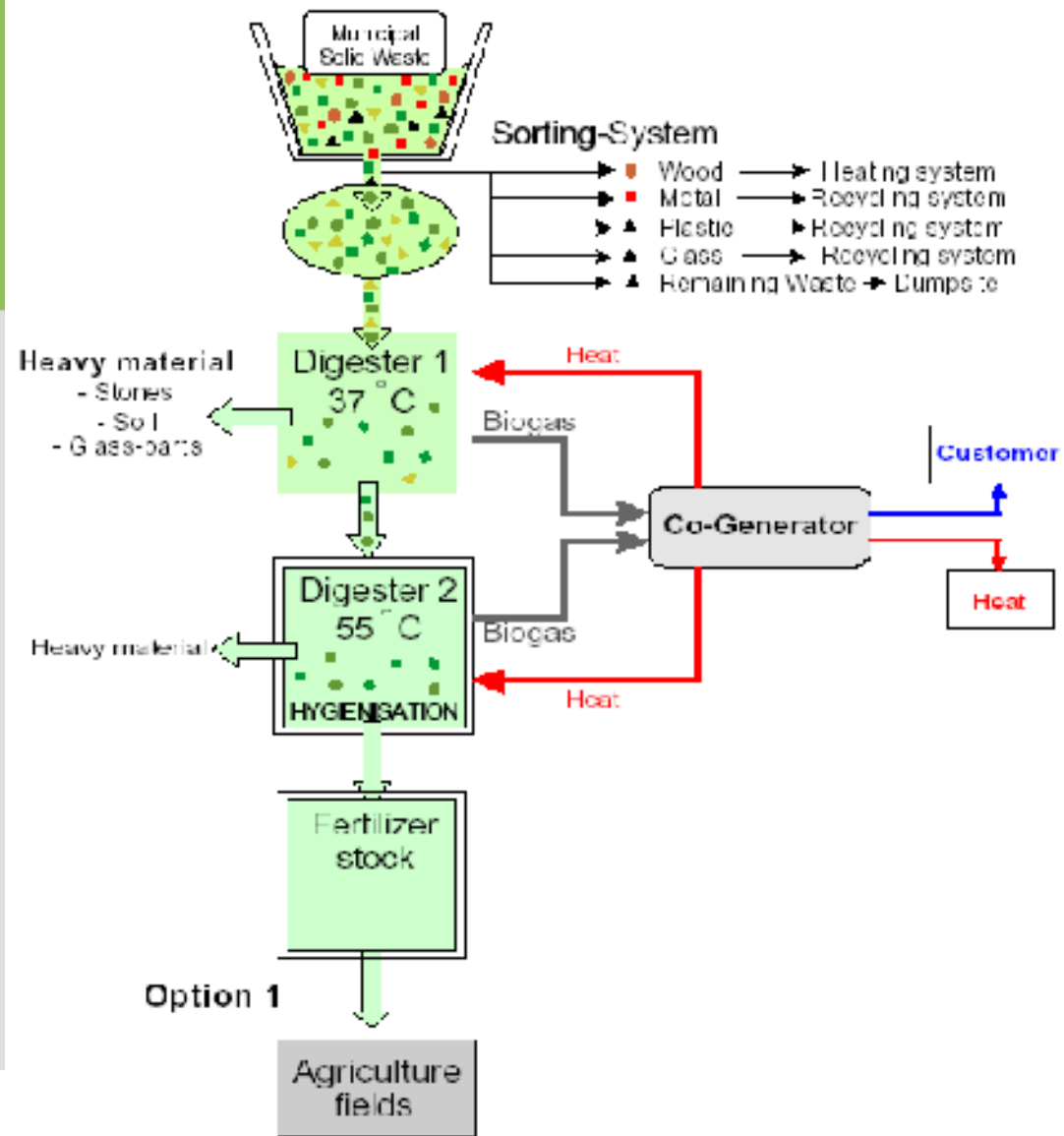

Kirchstockach u Mnichova

Kleegarten u Landau

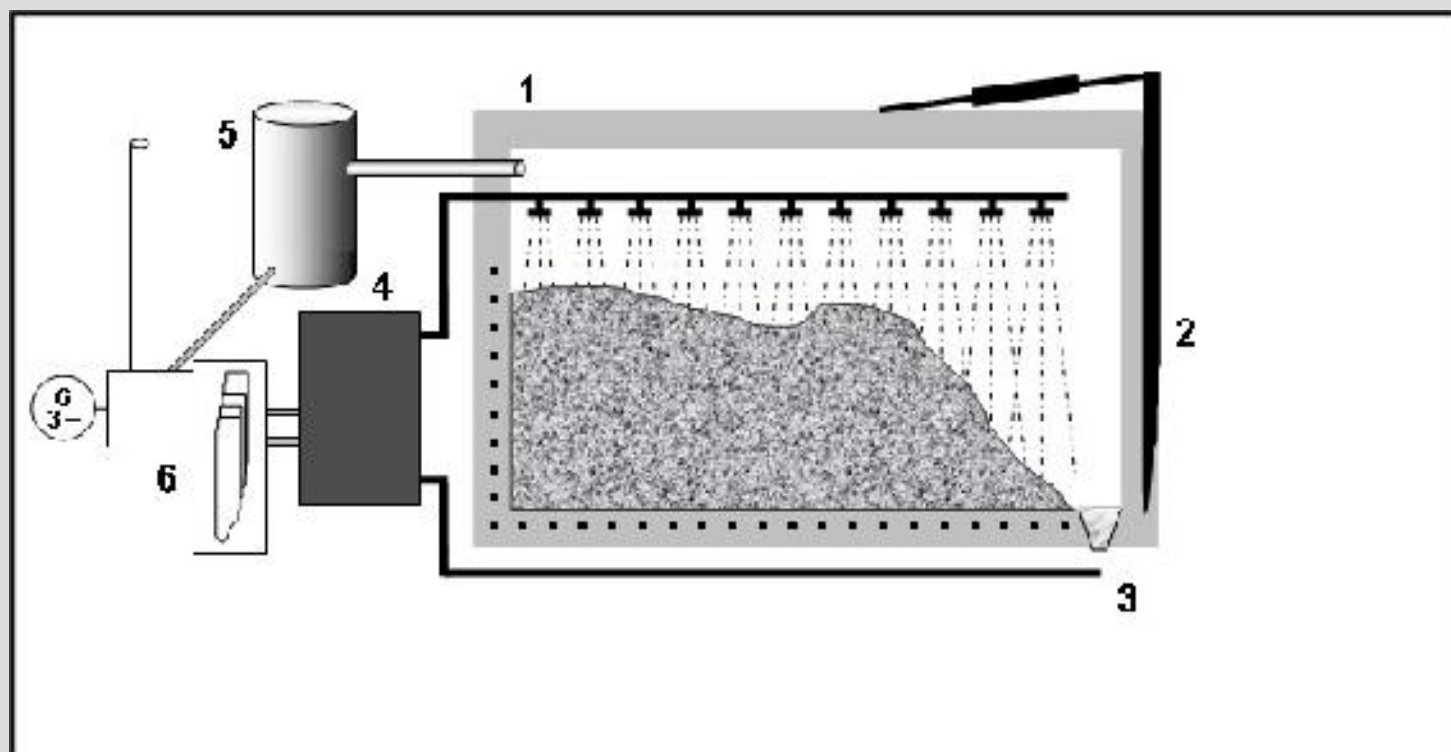
Antonín Slejška: Exkurze po bioplynových stanicích - 3 - Landau. Biom.cz, 6.8.2002

Moosdorf

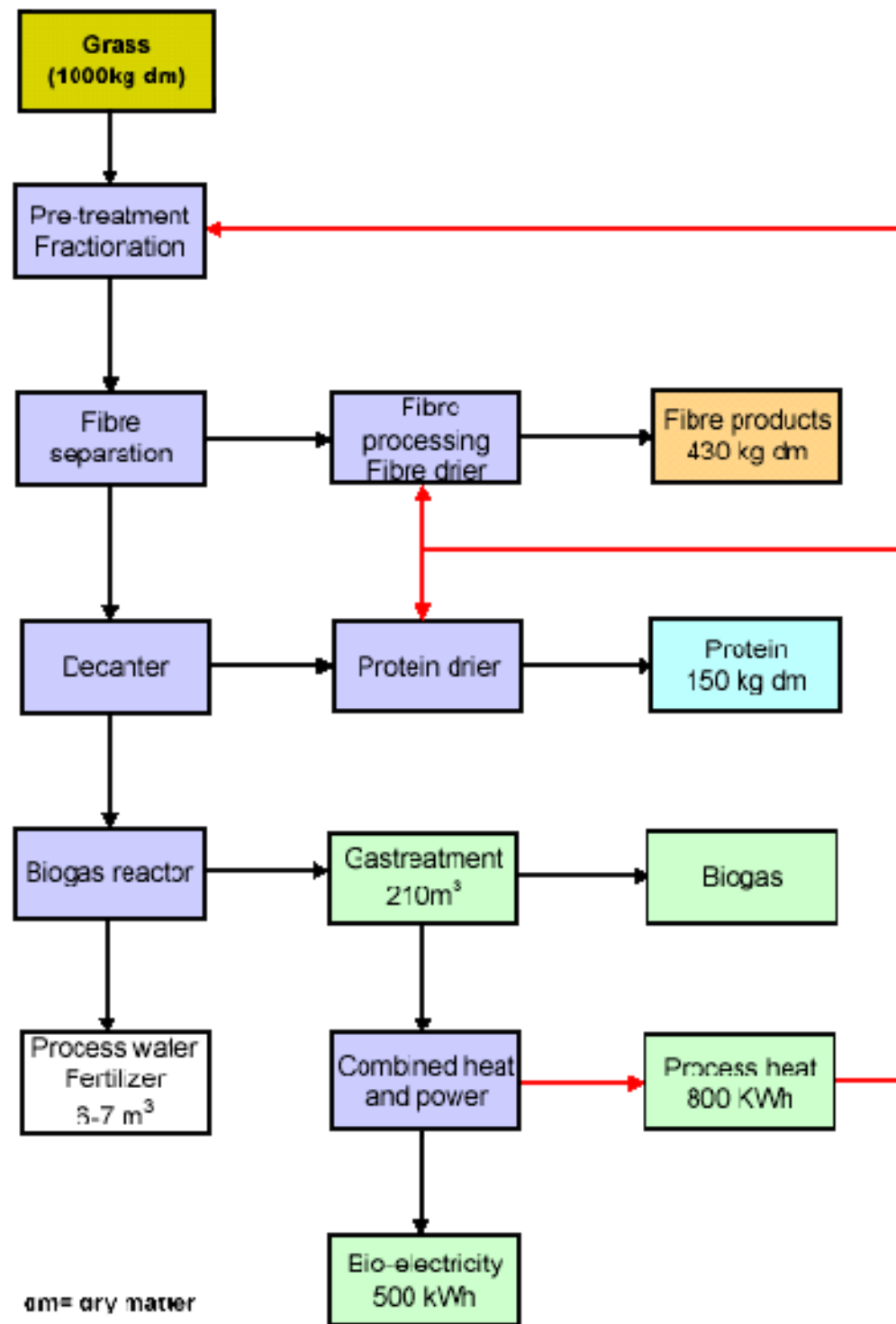
Jaroslav Váňa: Zajímavá technologie na kompostárně Moosdorf.
Biom.cz, 26.4.2004

Suchá vsázková technologie

Schaffhausen

BIOENERGIE SCHAFFHAUSEN

The product yields depend on the quality of the grass input

Využití bioplynu

- Výroba tepla
- **Výroba elektřiny a tepla**
- Výroba elektřiny, tepla a chladu

- Čištění
  - Distribuce plynovody
  - Využití v dopravě

Kogenerační jednotka

(Habart, 2007)

Vyčištěný bioplyn

(Habart, 2007)

Možnosti snížení nákladů

- Přechodem od technologií high-tech na technologie farm-tech, tzn. zjednodušením celé technologie a využíváním běžně dostupných zařízení a materiálů.
- Přestavbou či repasací starých zařízení - nevyužívané silážní, senážní a kejdové věže, cisterny na lehký topný olej apod. mohou být přestavěny na anaerobní reaktory; žumpy je možné přebudovat na vstupní a/nebo výstupní zásobník organického materiálu; naftové motor-generátory (např. staré záložní generátory el. proudu) je možné po úpravě nasadit jako kogenerační zařízení atd.

Duttenberg v Horních Rakousech

1 ha = 1 kW inst. el. výkonu

Přínosy výroby bioplynu z biologických odpadů

- Zisk energie
- Nezávislost na externích dodávkách energie
- Vracení živin a organických látek do půdy prostřednictvím kvalitního organo-minerálního hnojiva (kompostu)
- Omezení skládkování odpadů
- Snížení emisí skleníkových plynů
- Zvýšení zaměstnanosti
- Minimalizace hygienických problémů a zápachu

Nedostatky v budování a provozování bioplynových stanic v České republice

- Nedostatečná erudovanost subjektů připravujících bioplynové stanice a projektantů
- Nedostatečná kázeň provozovatelů bioplynových stanic, eventuálně špatně zpracovaný provozní řád
- Nedostatečná legislativa týkající se provozu bioplynových stanic
- Nedostatečná činnost povolovacích a kontrolních orgánů

VÁŇA, Jaroslav: Je možno odstranit nedostatky brzdící další rozvoj bioplynu v České republice. Biom.cz. 2007-10-08

Konkrétní problémy

- Příliš krátká doba zdržení (např. 3 týdny namísto šesti).
- Chybějící zařízení pro eliminaci sulfanů v bioplynu.
- Nezakryté studené sklady digestátu.
- Špatně situované BPS.
- Hnojení nestabilizovaným digestátem.
- Přetěžování procesu různými odpady, např. klišovkovými vodami, papírenskými kaly, masokostní moučkou.
- Zředlování vsázky obsahy septiků a jímek, které mají charakter odpadních vod.

Přeji Vám méně zápachu a
více bioplynu.

biom.cz/zapach